

PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE REASONING IN THE ACTIVITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES: ANALYSIS OF SCIENTIFIC INVESTIGATION

Baadzhi Natalia Anatolivna

Lecturer at the Department of Language Training of Odesa State University of Internal Affairs

e-mail: natalysarioglo@gmail.com

Abstract. The article researches the main scientific approaches towards the legal categories such as "principles of law" "principles of administrative discretion". The article gives some examples of author's views regarding the phenomena of principles of law. The research highlights the correlation of the concepts "principle of law" and "principles of administrative discretion". The author concludes that the existence of various scientific theories towards legal nature and essence of this category is caused by its multi-aspect feature as well as different methodological approaches of the scientists in the effort to define its essence.

The author of the research proposes his own author definition of the concept "principles of administrative discretion in the activity of public administration agencies" - which are determined by social-economic basis of public life notmative-legal fundamental principles of democratic nature that establish the tasks and purposes of administrative discretion of public administration, determine the nature, content and system of the very institution as well as regulate the procedure and conditions and limits of administrative discretion.

Keywords. principles, principles of law, administrative discretion, public administration, principles of administrative discretion in the activity of public administration agencies.

Загально визнано, що принципи є важливою складовою частиною будь-якої системи права, у тому числі адміністративного права. Тому звернення наших поглядів до дослідження, проблеми принципів адміністративного розсуду в діяльності публічної адміністрації є логічним продовженням дослідження принципів права, як явища, направлено на дотримання прав приватної особи, та забезпечення при цьому інтересів держави та суспільства, метою якого є з'ясування ступеню теоретичної розробленості феномену правових принципів у юридичній науці.

Аналіз історико-правової літератури дає нам підстави вважати, що принципи, як правовий феномен, почали формуватися ще в античні часи. Так, Платон у політичному трактаті з історії людства «Держава», конструюючи модель ідеальної справедливої держави, обґрунтовує існування та зміст принципу рівності чоловіка і жінки [1, с.143], у діалогах «Закони» - викладає принцип законності управління суспільством [2]. Аристотель, у трактаті «Етика» в основу управління суспільством кладе справедливість [3, с.159]. Вимоги дотримання принципів індивідуальної свободи і автономної особи вбачалися у виступах Сократа [4, 110 с.]. Марк Тулій Ціцерон сформулював принцип – «під дію закону повинні потрапляти всі» [5, с.139].

Середньовічні мислителі Гюго Гроцій та Бенедикт Спіноза обґрунтовували існування та реалізацію принципу свободи [6, с.74; 7, с.76]. Як бачимо, принципи розглядали як вираження необхідності чи закономірності явищ ще з давнини.

В об'єктивному розумінні принцип – це основне положення, передумова; вихідний пункт, першооснова, саме перше [8, с.364]. У логічному сенсі принцип є центральним поняттям, основою системи, що представляє узагальнення і поширення якого-небудь положення на всі явища тієї області, з якої даний принцип абстрагований [9, с.329]. Такі визначення поняття «принцип» подають тлумачні словники та популярна філософська література. Виходячи з такого розуміння, принцип, як правова категорія, є тою особливою рисою, на якій базується сам управлінський процес, тобто весь алгоритм дій, що визначені нормами права як юридична діяльність органів публічної адміністрації; якісно особлива риса, вихідна установка, недотримання якої визначає усю діяльність органів публічної адміністрації, чи її окремі елементи, протиправним.

У теорії права дослідження такої юридичної категорії як «принципи права» проводилось на фундаментальному рівні. Це зауважується з праць І.П. Голосніченко, О.В. Зайчука, М.С. Кельмана, М.І.Козюбри, А.М. Колодія, В.В. Копейчикова, Н.М. Оніщенко, М.В. Цвіка, О.В. Петришина, О.Ю. Нечипоренко, Ю.А. Пониматченка, О.Ф. Скакун, С.С. Сливки, П.М. Рабіновича, Д.М. Чечота, В.М. Шаповала та інших.

Вивченню правових принципів у адміністративному праві присвятили свої праці такі представники вітчизняної науки як В.Б. Авер'янов, М.О. Баймуратов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, І.Б. Коліушко, А.Т. Комзюк, І.О. Кресіна, Р.О. Куйбіда, О.С. Лагода, А.А. Пухтецька, В.І. Ремньов, С.Г. Стеценко та

інші. Застосування принципів у підгалузях адміністративного права чи їхнє місце у функціонуванні окремих правових інститутів досліджували, С.Ю. Беньковський, І.А. Галіахметов, В.О. Голуб, С.І. Кожушко, А.Т. Комзюк, Я.Ю. Кондратьєв, Є.О. Мироненко, О.М. Музичук, М.Є. Околович, М.Б. Острах, Я.О. Пономарьова, О.Ю. Процких, О.М. Соловійова, С.М. Тараненко, А.В. Теремілов, В.Ю. Шильник та інші. В управлінських науках це поняття піддавалось аналізу В.Д. Бакуменком, В.І. Кнорінгом, І.В. Колупаєвою, Н.В. Осадчою, Н.В. Шибаєвою та іншими.

У західній юриспруденції питання, пов'язані з принципами права, у тому числі у відносинах реалізації адміністративного розсуду, розглядали Е. Аннерс, Л.М. Браун, Е. Бредлі, Ж. Булуа, Дж. Гінзбург, А.В. Дайсі, П. Дельвоє, М. Джонес, Б. Жак'є, Ж. Зіллер, Р. Кей, К. Ніццо, Т.К. Хартлі, М. Фромонт та інші.

У науковому багажі є і дослідження принципів дискреції у адміністративному правозастосуванні, зокрема О.В. Василенко досліджував принципи розсуду у правозастосовній діяльності [10, с.78-105], А.А. Грінь – принципи застосування дискреційних повноважень органами виконавчої влади України [11, с.66-91], О.В. Дьомін – принципи дискреції у податковому праві [12, с.42-55], В.О. Омелян – принципи адміністративного розсуду в діяльності органів публічної адміністрації [13, с.140-143], С.А. Резанов – принципи застосування адміністративного розсуду в діяльності органів внутрішніх справ [14, с.23-24, 31, 53-54], М.М. Феделеш та Я.О. Пономарьова – принципи адміністративного розсуду у реєстраційній діяльності органів публічної адміністрації [15, с.47-52; 16, с.59-90],

Такий стан речей обумовив цілу низку поглядів на правове розуміння цієї категорії, різний показник глибини її дослідження, і як наслідок – велику кількість наукових визначень цього поняття та розбіжність поглядів на притаманність, того чи іншого принципу, окремим видам юридичної діяльності органів публічної адміністрації. Значна різноманітність у підходах до визначення та формулювання понять «принципи прав» та «принципи юридичної діяльності», спричинює, у свою чергу, різні твердження щодо їх сутності, системи, структури, характеристики.

Звичайно дискусійність у цій площині, та відсутність наукового аналізу окремих принципів адміністративного розсуду, обумовлює необхідність нашого дослідження.

Варто зауважити, що використання поняття принципи права, незалежно від його тлумачення, пов'язане з етимологічним походженням терміну принцип (походить від латинського *principium* – початок, основа, першооснова), і на думку упорядників «Большой советской энциклопедии» має такі значення: 1. Основне, вихідне положення якої-небудь науки, теорії, навчання; 2. Внутрішнє переконання, погляд на речі, що визначає норму поведінки; 3. Основна особливість в упорядкуванні чого-небудь [17, с.588].

Такі дослідники, як Ж.О. Дзейко, О.Ю. Нечипоренко та Ю.А. Пониматченко подають розуміння принципів права «як основні начала, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значимістю, вищою імперативністю і відображають найважливіші положення права» [18, с.61].

Позиція М.І. Байтіна стосовно принципів права полягала в розумінні, що вони є тим, «на чому засноване формування, динаміка й дія права як демократичного, або, навпаки, тоталітарного. Принципи права виражають ті головні, основне в праві, тенденції його розвитку, ті, на що право повинне бути орієнтоване, націлене» [19, с.4-5].

На думку С.І. Котюргіна, який розглядав принципи права в площині адміністративного процесу, під цим терміном треба розуміти «закріплені в нормах права основні, керівні ідеї, що характеризують зміст галузі, а також її окремі стадії та інститути» [20, с.12].

З точки зору правовідносин, які виникають під час адміністративних проваджень С.Ю. Беньковський подає визначення принципів як «ідейний зв'язок між процесуальними діями учасників розгляду справи метою і завданнями провадження, зміст якого з урахуванням особливостей правового впливу відображений в адміністративно-процесуальних нормах чи випливає з них» [21, с.71].

Різнорозмітність у підходах дала можливість О.В. Старчук виділити дві концепції наукових поглядів на предмет досліджуваної категорії, які сформувались у правовій доктрині. Згідно з першою концепцією, що побудована на теорії позитивізму, принципи права – це ідеї, теоретичні, нормативно-керівні положення того чи іншого виду людської діяльності, які конкретизуються в змісті правових норм та об'єктивно зумовлені матеріальними умовами існування суспільства. Відповідно до другої концепції, на думку О.В. Старчук, яка бере початок від ідеї природного права, принципи права розуміють як керівні ідеї, об'єктивно властиві праву відправні начала, незаперечні вимоги (позитивні зобов'язання), які ставлять до учасників суспільних відносин із метою гармонійного поєднання індивідуальних, групових і громадських інтересів та визначають зміст і спрямованість правового регулювання, відображають найважливіші закономірності соціально-економічної формації [22, с.40].

Не дивно, що при ґрунтовному аналізі дефініцій, запропонованих різними авторами, з'ясовуючи смислове значення терміну принципи права зустрічаємо: основа, начало, основоположене, основне правило

поведінки, закономірність, сутність, ідея, керівна ідея, система координат тощо, які на думку дослідників виступають однопорядковими та можуть використовуватись при визначенні категорії «принципи права».

О.В. Смірнов визначає принципи права як «об'єктивну категорію, що має стабільний характер і відображає найбільш важливе, вирішальне щодо предметів, процесів дійсності» [23, с.9]. С.С. Алексєєв підкреслює, що поняття «принцип права» проявляє свій пізнавальний потенціал головним чином на тому рівні теоретичного осмислення правової дійсності, на якому розглядаються; особливості правових систем того чи іншого історичного типу. Саме тоді, на його думку, принципи права і виступають у якості засад, в яких акумулюються, збираються воедино, викристалізуються характерні ознаки права тої чи іншої суспільно-економічної формації. Будучи вихідними засадами історично визначених правових систем, принципи права мають спрямовуюче значення у їх розвитку і функціонуванні [24, с.81]. Інші дослідники вважають, що принципи права є відображенням історичного типу права [25, с.161]. Існують також наукові думки про те, що правильно систематизовані принципи права – це, у тому числі, й стислий узагальнений зміст самих джерел права [26, с.47].

Науковці школи радянського права Е.А. Лукашева, Р.З. Лившиц та В.І. Нікітінській відстоюють позицію, що принципи права є категорією правосвідомості, науки, початком правопізнання [27, с.21; 28, с.132-135]. Дослідник радянського кримінального права М.І. Загородніков, досліджуючи принципи у кримінальному праві, зазначав, що «принципи насамперед визначені об'єктивними закономірностями радянського суспільства, витікають із соціалістичної природи радянського права, його мети, завдань та характеру засобів їхнього досягнення» [29, с.66].

Зрозуміло, що зміст принципів галузевого права повністю відображає зміст загального поняття. Виходячи з цього, слід вважати, що принципи адміністративного права також складають стійку основу, на якій здійснюється розробка й реалізація конкретних адміністративних норм. Вони (принципи) вказують на вектор спрямованості чинних норм адміністративного права та є втіленням докорінних соціальних цінностей, яким слугує адміністративне право.

Розділяючи думку В.Д. Людвіка та А.К. Соколової [30, с.13; 31, с.86-92], ми вважаємо, що принципам права властиве абстрактне й універсальне засвоєння соціальної дійсності, що обумовлює їхню особливу роль у структурі правової системи, механізмі правового регулювання, нормотворчої діяльності і діяльності щодо застосування права. Принципи права є критеріями оцінки правової природи дій суб'єктів права, сприяють формуванню правового мислення і правової культури, цементують систему права. Принципи права виникають при наявності відповідних об'єктивних умов, мають історичний характер, відображають результати раціонального, наукового осмислення закономірностей розвитку об'єктивної дійсності.

Порівняно з принципами права принципи діяльності не знайшли такого широкого відображення у науці. Однак порівняння результатів їхнього дослідження вказує на тісний їхній взаємозв'язок, а за визначеннями окремих дослідників, то й тотожність. Так О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко подають визначення поняття «принципи діяльності апарату держави», як основні ідеї та положення, що закріплюються нормативно і покладаються в основу його функціонування [32, с.155]. Тісний взаємозв'язок понять, що визначають галузеві принципи із загально теоретичними, зауважуються і з пояснення А.М. Колодія, який досліджуючи принципи юридичного процесу, як складової юридичної діяльності, зазначив їх, як «основоположні ідеї, що виступають у юридичному процесі як загальнообов'язкові, безперечні вимоги» [33, с.8].

В.А. Лорія називає такі принципи адміністративного процесу: 1) участь працюючих мас в адміністративному процесі; 2) законність; 3) всебічне, повне, об'єктивне дослідження обставин справи; 4) рівність учасників процесу перед законом; 5) забезпечення учасників процесу гарантіями здійснення їхніх прав і законних інтересів; 6) гласність процесу; 7) національна мова процесу; 8) швидкість, економічність, ефективність процесу; 9) відповідальність за порушення правил адміністративного процесу; 10) безплатність процесу [34, с.37].

В.Д. Сорокін включає такі принципи: 1) законність; 2) зацікавленість мас; 3) швидкість процесу; 4) охорона інтересів держави й особистості в процесі; 5) гласність процесу; 6) матеріальність істини; 7) рівність сторін; 8) національна мова; 9) самостійність в ухваленні рішення; 10) двоступінчатість процесу; 11) відповідальність компетентних органів і осіб за неналежне ведення процесу [35, с.135-147].

Д.Н. Бахрах у коло основних принципів адміністративного процесу включає: 1) забезпечення законності; 2) принцип об'єктивної істини; 3) право на захист; 4) гласність провадження [36, с.307].

Е.В. Додін, до числа специфічних принципів адміністративного процесу відносить принципи: активності правозастосовних органів; сполучення інтересів державного керування з інтересами окремих громадян, державних і громадських організацій; гласності процесу; забезпечення охорони прав осіб, що беруть участь у процесі; економічності процесу; об'єктивної істини [37, с.65].

О.Ф. Скакун пояснюючи принципи організації і діяльності державного апарату, називає їх відправними засадами, незаперечними вимогами, висунутими до формування і функціонування державних

органів та дає перелік основних принципів притаманних цим правовідносинам: 1) пріоритет прав і свобод людини; 2) єдність і поділ влади; 3) верховенство права – виражається, наприклад, у праві оскарження в суді рішень державних органів, відшкодуванні шкоди, заподіяної їх незаконними діями; 4) законність; 5) ієрархічність – підлеглість по вертикалі; 6) організаційно-правова зв'язаність діяльності державних органів і посадових осіб; 7) поєднання виборності і призначуваності; 8) демократизм методів і стилю роботи; 9) змінюваність; 10) поєднання колегіальності та єдиноначальності; 11) гласність і урахування громадської думки; 12) професійна компетентність; 13) економічність, програмування, науковість; 14) право рівного доступу до державної служби [138, с.94].

О.В. Зайчук та Н.М. Оніщенко до принципів діяльності апарату держави відносять: принцип ефективної діяльності держапарату; гуманізм; принципу законності та конституційності; політична лояльність; принцип професіоналізму; принцип єдності та поділу влади; принцип верховенства влади. При цьому автори погоджуються з існуванням інших принципів державної управлінської діяльності окреслених іншими дослідниками: ієрархічність; поєднання виборності і призначуваності; демократизм; змінюваність; поєднання колегіальності та єдиноначальності; науковість; гласність; прозорість; підконтрольність; відповідальність; стабільність кадрів; рівне право на державну службу; народовладдя; позапартійність [32, с.155-159].

С.Д. Дубенко, К.О. Максименко, О.В. Овчарук, Протасова Н.Г. та інші зазначають, що під принципами публічного адміністрування виступають базові керівні засади, покладені в основу формування та функціонування органів державної влади. У публічному адмініструванні керуються такими універсальними принципами, які умовно прийнято поділяти на дві (деякі автори пропонують три) основні групи:

1) соціально-політичні принципи – верховенство права, законність, позапартійність, демократизм; народність; рівноправність осіб, незалежно від їхньої приналежності до будь-якої раси, національності, віросповідання, майнового статусу та ін.; рівність усіх громадян перед законом; законність; гласність та врахування громадської думки; об'єктивність тощо;

2) організаційні принципи функціонування механізму державного управління – нормативність діяльності; єдиноначальність; колегіальність у прийнятті рішень; поділ управлінської праці за функціями та за рівнями; індивідуальна відповідальність за прийняті рішення в рамках компетенції; оперативна самостійність, диференціація та фіксація функцій і повноважень, якими передбачається визначення компетенції кожного органу та посадової особи; принцип поєднання галузевих, міжгалузевих і територіальних засад в управлінні; принцип поєднання лінійних і функціональних засад в управлінні; принцип зворотного зв'язку тощо [39, с.13].

А. Пухтецька виділяє чотири групи принципів діяльності органів публічної адміністрації: 1) юридична визначеність; 2) відкритість і прозорість; 3) відповідальність; 4) ефективність і результативність [40, с.128].

Зміст та перелік принципів адміністративного розсуду впроваджено на практиці шляхом видання Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи від 11 березня 1980 року №R(80)2 щодо здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами [41]. Основна мета цих принципів, як зазначено в Рекомендації, забезпечення того, щоб свобода, надана законодавством, використовувалася справедливим та законним чином, і такою свободою не зловживали або не використовували її довільно.

О. Семеній вважає, що адміністративний розсуд обумовлюється дотриманням основоположних засад демократичного характеру, а саме принципів законності, справедливості, доцільності, розумності, обґрунтованості та пропорційності [42, с.138]. Хоча у цій же праці, автор, подаючи визначення поняття «адміністративний розсуд», вважає, що використання цього феномену суб'єктами публічної адміністрації здійснюється із дотриманням принципів верховенства права, справедливості, розсудливості, оперативності [42, с.139].

В.О. Омелян пропонує виокремлювати такі принципи адміністративного розсуду: 1) мети та доцільності адміністративного розсуду; 2) об'єктивності, обґрунтованості та неупередженості; 3) безсторонності; 4) рівності перед законом; 5) справедливості; 6) доктринальної обґрунтованості; 7) відкритості вказівок, послідовності слідування їм та відходу від них; 8) логічності; 9) пропорційності та забезпечення розумного строку; 10) контрольованості; 11) самоусунення адміністративного органу; 12) обізнаності контролюючого органу [13, с.142]. Крім цього дослідниця серед найважливіших принципів діяльності органів публічної адміністрації, які можуть реалізовуватися під час застосування адміністративного розсуду, зазначає: 1) принцип зв'язаності адміністрації законом; 2) принцип захисту законних очікувань; 3) принцип недискримінації; 4) право бути вислуханим у процесі прийняття рішення; 5) принцип відшкодування заподіяної шкоди; 6) принцип відповідальності публічної адміністрації [13, с.141-143].

О.С. Лагода до принципів адміністративного розсуду відносить такі: мета дискреційного повноваження; об'єктивність та неупередженість; рівність перед законом; пропорційність; розумний час; застосування вказівок; відкритість вказівок; відступ від вказівок; характер контролю; утримання адміністративного органу від дій; повноваження контрольних органів щодо отримання інформації [43, с.123].

Як бачимо, дослідники правових принципів демонструють різноманітні бачення їх як юридичного феномену. Відсутня єдність у підходах до визначення та формулювання їхнього поняття, а також різні твердження щодо їхньої сутності, системи, структури, характеристики.

Існування різноманітних наукових концепцій щодо правової природи та змісту цієї категорії зумовлена її багатоаспектністю, й різними методологічними підходами науковців до з'ясування її змісту.

Виходячи з усього вищезазначеного, можемо дійти висновку, що принципи адміністративного розсуду в діяльності органів публічної адміністрації – це зумовлені соціально-економічними основами суспільного життя нормативно-правові основоположні засади демократичного характеру, які встановлюють завдання та мету застосування адміністративного розсуду в діяльності публічної адміністрації, визначають характер, зміст і систему зазначеного інституту, а також регламентують процедуру та закріплюють умови та межі використання адміністративного розсуду.

References:

1. Platon. Derzhava / [Per. z davnogr. D. Koval]. K.: Osnovy, 2000. 355 p.
2. Platon. Dialogy. Zakony. Psikhologicheskaya biblioteka Kyeviskogo Fonda sodejstvyya razvytyyu psykhycheskoi kultury. URL: <http://psylib.org.ua/books/plato01/30zak01.htm>
3. Arystotel. Sochyneniya: V 4 t. M.: Mysl, 1983. 417 T.4. 830 p.
4. Sypovskiy V.D. Sokrat y eho vremia. Ystorycheskyi ocherk. SPb.: Yzd. Ya.Bashmakova y K, 1990.
5. Tsytseron Mark Tulyi. Dyalohy. O hosudarstve. O zakonakh: [Per. s latyn.]. Seryia "Lyteraturnye pamiatnyky". M.: Nauka, 1966. 224 z.
6. Hrotsyi Hiuho. O prave voyny i myra. Try knyhy, v kotorykh obiasniaiutsia estestvennoe pravo y pravo narodov, a takzhe pryntsypy publychnoho prava: Per. s latyn. M.: Hosiuryzdat, 1956. 868 p. [Reprinted copy].
7. Spynozha Benedykt. Yzbrannye proyzvedeniya: [v 2 t.] / [Red. V. Pokrovskaiia] - T.1. M.: Hos. yzd-vo polyt. lyteratury, 1957. 631. p.
8. Kratkaia fylosofskaia entsyklopedyia. M.: Yzd. hruppa «Prohress» – «Entsyklopedyia», 1994. 576 p.
9. Fylosofskiy slovar / Pod red. M.M. Rozentalia. 3-e yzd. M.: Polytyzdat, 1975. 496 p.
10. Vasylenko A.V. Sushchnost y pryntsypy pravoprymynytelnoi deiatelnosti (teoretyko-pravovoe yssledzhovanye): dyss...kand. yuryd. nauk. kand. yuryd. nauk: 12.00.01 / A.V. Vasylenko Voronezh, 1986. 224 p.
11. Hrin A.A. Dyskretsii povnovazhennia orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy ta yikh realizatsiia: dys ... kand. yuryd. nauk ... 12.00.07; K. 2019. 256 p.
12. Demyn A.V. Dyskretsia v nalohovom prave. *Vestnyk Permskoho unyversyteta. Yurydicheskye nauky*. 2017. Vyp. 35. P.42-55.
13. Omelian V.O. Pryntsypy administratyvnoho rozsudu. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. 2018. Vypusk 1(22). P.140-143.
14. Rezanov S.A. Administratyvnyi rozsud v diialnosti orhaniv vnutrishnikh sprav: dys... kand. nauk: 12.00.07 / S.A.Rezanov ; Kharkiv. 2011. 194 p.
15. Fedelesh, M.M. Pryntsypy ofitsiinosti ta publichnosti v reiestratsiini diialnosti orhaniv Ministerstva yustyttsii Ukrainy. *Yevropeiski perspektyvy*. 2015, №3. P.47-52.
16. Ponomarova, Ya.O. Administratyvni provadzhennia z derzhavnoi reiestratsii rechovykh prav na nerukhome maino: dys. ... kand. yuryd. nauk.; 12.00.07 / Ya.O. Ponomarova. Kharkiv, 2009. 208 p.
17. Pryntsyp // Plata - Prob. Bolshaia Sovetskaia Entsyklopedyia [v 30 t.]. - 3-e yzd. / hl. red. A.M. Prokhorov. T.20. M.: Sovetskaia entsyklopedyia, 1975. 608 p.
18. Osnovy zakonodavstva Ukrainy: ch. 1. / Zh.O. Dzeiko, O.Iu. Nechyporenko, Yu.A. Ponymatchenko [ta in.]. Vinnytsia: Nova knyha, 2001. 608 p.
19. Baityn, M.Y. O pryntsyakh y funktsiyakh prava: novye momenty. *Pravovedenye*. 2000. №3. P.4-15.
20. Kotiurhyn, S.Y. Poniatye, pryntsypy y formy admynystratyvno-protsessualnoi deiatelnosti mylytsyy: [lektsyia] / S.Y. Kotiurhyn. Tomsk: Nauchn.-yssl. y redaktsyonno-yzdatelskaia hruppa, 1973. 33 p.
21. Benkovskiy, S.Iu. Pravovi zasady ta pryntsypy provadzhennia u spravakh pro administratyvni pravoporushennia: dys ... kand. yuryd. nauk / S.Iu. Benkovskiy. Irpin, 2009. 208 p.
22. Starchuk, O.V. Shchodo poniattia pryntsyviv prava. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2012. №2. P.40-43.
23. Smyrnov, O.V. Osnovnye pryntsypy sovetskoho trudovoho prava. M.: Yuryd. lyt., 1977. 216 p.
24. Alekseev S.S. Obshchaia teoriya prava. V dvukh tomakh. T. I. M.: Yuryd. lyt. 1981. 361 p
25. Denysova A.Y. Teoriya hosudarstva y prava: [uchebnyk]. Pod red.. M.: Yzd-vo Mosk. un-ta, 1967. 415 p.
26. Haleliuk, V.O. Realizatsiia pryntsyvu zakonnosti kryminalnogo prava Ukrainy (zahalni zasady kontseptsii): dys. kand. ... yuryd. nauk : 12.00.08 / V.O. Haleliuk. Luhansk, 2004. 217 p.
27. Lukasheva, E.A. Pryntsypy sotsyalystycheskoho prava. *Sovetskoe hosudarstvo y pravo*. 1970. №6. P.21-29.
28. Lyvshyts, R.Z. Pryntsypy sovetskoho trudovoho prava. *Sovetskoe hosudarstvo y pravo*. 1974. №8. P.31-39.

29. Zahorodnykov, N.Y. Pryntsypy sovet'skoho sotsyalystycheskoho uholovnoho prava. *Sovetskoe gosudarstvo y pravo*. 1966. №5. P.65-74.
30. Liudvik, V.D. Pryntsypy narodnoho suverenitetu v istorii polityko-pravovoi dumky, teorii prava ta politychnii praktytsi : avtoref. dys ... kand. yuryd. nauk 12.00.01; Kharkiv, 2009. 20 p.
31. Sokolova, A.K. Vyznachennia systemy pryntsypiv florystychnoho prava / A.K. Sokolova // *Problemy zakonnosti: akad. zb. nauk. pr. / Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho ; [redkol.: V.Ia. Tatsii (vidp. red.) ta in.]*. Kh.: Nats. yuryd. akad., 2009. Vyp. 102. P.87-96.
32. Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyi kurs: Pidruchnyk / Za red. O.V. Zaichuka, N.M. Onishchenko. 2-e vyd., per. i dop. K.: Yurinkom Inter, 2008. 688 p.
33. Kolodii A.M. Konstytutsiia i rozvytok pryntsypiv prava Ukrainy (metodolohichni pytannia): dys... d-ra yuryd. nauk: 12.00.01;12.00.02; Kyiv. 1999. 391 p.
34. Loryia, V.A. Admynystratyvnyi protsess y cho kodyfykatsiia. Tbylysy: yzd-vo Tbylyskoho un-ta. 1986. 281 p.
35. Sorokyn, V.D. Admynystratyvnyi protsess y admynystratyvno-protsessualnoe pravo. SPb.: Yzd-vo Yuryd. yn-ta. 2002. 432 p.
36. Bakhrakh, D.N. Admynystratyvnoe pravo: [uchebnyk dlia vuzov]. M.: VEK, 1999. 368 p.
37. Dodyn, E.V. Admynystratyvnaia delyktolohiia: [kurs lektsii]. Odesa: AO BAKhVA, 1997. 116 p.
38. Skakun, O.F. Teoriia derzhavy i prava : pidruchnyk. Per. z ros. Kh: Konsum, 2001. 656 p.
39. Spozhyvcha polityka v systemi derzhavnoho upravlinnia: navchalno-metodychnyi posibnyk / S.D. Dubenko, K.O. Maksymenko, O.V. Ovcharuk ta in.; za zah. red. K.O. Maksymenko ta in. K.: Tiutiukin, 2009. 248 p.
40. Pukhtetska A. Yevropeiski pryntsypy administratyvnoho prava ta yevropeyskyi administratyvnyi prostir: nauk.-informvydannia / Pukhtetska A. K.: In-t derzhavy i prava im. V. Korytskoho NAN Ukrainy, 2007. 88 p.
41. Rekomendatsiia №R(80)2 Komitetu Ministriv Rady Yevropy.
42. Semenii O. Oznaky administratyvnoho rozsudu v diialnosti subiektiv publichnoi administratsii. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2017. № 6. P.136-139.
43. Lahoda O.S. Administratyvna protsedura: teoriia i praktyka zastosuvannia dys ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07; Irpin. 2001. 187 p.

Принципы административного усмотрения в деятельности органов публичной администрации: анализ научных исследований

Бааджи Наталья Анатольевна, e-mail: natalysarioglo@gmail.com,
Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса, Украина

Аннотация. В статье исследованы основные научные подходы к правовым категориям «принципы права» и «принципы административного усмотрения». Приведены примеры авторских суждений относительно феномена принципов права. Освещены соотношение понятий «принципы права» и «принципы административного усмотрения». Выяснено, что существование различных научных концепций относительно правовой природы и содержания этой категории обусловлена ее многоаспектностью, и различными методологическими подходами ученых к выяснению ее содержания.

Предложено авторское определение понятия «принципы административного усмотрения в деятельности органов публичной администрации» - это обусловленные социально-экономическими основами общественной жизни нормативно-правовые основополагающие принципы демократического характера, устанавливающие задачи и цели применения административного усмотрения в деятельности публичной администрации, определяют характер, содержание и систему указанного института, а также регламентируют процедуру и закрепляют условия и пределы использования административного усмотрения.

Ключевые слова. Принципы, принципы права, административное усмотрение, публичная администрация, принципы административного усмотрения в деятельности органов публичной администрации.